

Kannanotto 8.6.2009

Työurien pidentäminen mahdollista

Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus valmistelee parhaillaan toimenpiteitä, joilla nopeutetaan nuorten siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluopintoihin ja koulutuksesta työelämään. Väestön ikääntymisestä johtuvien eläke-, hoito- ja hoivamenojen voimakkaan kasvun rahoittaminen vaatii työurien pidentämisen ohella mahdollisimman korkeaa työllisyysastetta. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta haluaa kiinnitettävän huomiota seuraaviin näkökulmiin ja esityksiin työurien pidentämiseksi sekä työllisyysasteen nostamiseksi:

1. Kasvupolitiikka on sukupolvipolitiikkaa

Hallituksen elvytyspolitiikka taloudellisen taantumana osuhteissa on ollut perustellun määrätietoista ja vahvaa muihin euroalueen maihin verrattuna. Edellä mainitusta ja väestön ikääntymisestä aiheutuvien menopaineiden johdosta valtionvelka ylittää kuitenkin varovaisesti arvioiden 100 miljardia euroa vuonna 2013. Valtion velkaantumisen syntyvä paine kompensoida julkista taloutta nostamalla työnantajien ja työntekijöiden työeläkemaxua on selkeä. **Neuvottelukunta korostaa tarvetta sopia eläkepolitiikan linjoista yhdessä eri sukupolvien kesken – nykyisyyttä ei saa suosia tulevaisuuden kustannuksella. Eläkepolitiikan keskeiset tavoitteet ja lähtökohdat on linjattava avoimesti pitkällä tähtäimellä. Neuvottelukunta toivoo hallituksen antavan eduskunnalle selonteon eläkepolitiikan tulevaisuuden näkymistä ja perustavan eläkepolitiikan asiantuntijaelimen, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida eläkejärjestelmän kehittämistä.** Asiantuntijaelimessä tulisi olla työmarkkinaosapuolten ja keskeisten eläkepolitiikasta vastaavien ministeriöiden ohella valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n edustajat.

2. Työuria pidennettävä molemmista päistä

Julkisen talouden kestävyvyn kannalta on edistettävä nuorten siirtymistä mahdollisimman kitkattomasti työmarkkinoille ja nostettava 55–64-vuotiaiden työllisyysastetta, joka on Suomessa matala muihin Pohjoismaihin verrattuna. Työllisyysaste 55–64-vuotiailla suomalaisilla oli 54,5 prosenttia vuonna 2006, kun vastaava luku Ruotsissa oli noin 70 prosenttia. Työelämästä eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen on kansantaloudellisesti merkittävämpi haaste kuin työmarkkinoille siirtymisen jouduttaminen nuoria koskien. Työurien pidentämisen kulmakivinä ovat pitkälti työelämän laatu, työssä jaksaminen ja työn tuottavuus. Työelämän laatu, työssä jaksaminen ja työn tuottavuus liittyvät myös nuoriin työntekijöihin. **Neuvottelukunta esittää, että hallituksen työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelmassa työelämän laadun, työssä jaksamisen ja työn tuottavuuden aihealueiden valmisteluissa lisätään nuoriin työntekijöihin liittyvää näkökulmaa.**

3. Nuorten syrjäytymistä ehkäistään varhain

Nuorten syrjäytymisen tehokas ehkäisy vaatii onnistuakseen ymmärrystä lapsuuden ja varhaiskasvatuksen merkittävydestä ihmisen persoonallisuuden ja erilaisten valmiuksien kehittymiselle.

Esimerkiksi hoitamattomat luki- ja muut oppimisvaikeudet vaikuttavat voimakkaasti ihmisen koko elämänkaareen. Lapsen kehityksen viiveet ovat todettavissa suurelta osin jo 4-vuotiaana. Niin sanotun Lene-arvioinnin perusteella 4-vuotiaan kokonaiskehitys ennakoii hyvin esimerkiksi myöhempää koulusuoriutumista. Heinäkuun alussa voimaan tuleva neuvola-asetus parantaa varhaista tunnistamista ja tukea tuomalla 4-vuotiaiden määräraikaistarkastuksiin niin sanotun Lene-menetelmän. **Neuvottelukunta korostaa tarvetta varmistaa 4-vuotismääräraikaistarkastusten ja niihin liittyvien mahdollisten jatkotoimien rahoitus.** Kuntien painopiste resurssien käytössä on muutettava pitkäjänteisellä talous- ja toimintasuunnittelulla sekä palvelurakenteiden kehittämisen määrätietoisella johtamisella korjaavista toimista ehkäiseviin.

4. Perusasteen koulutuksen varassa olevat heikoilla

Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oli 20–24-vuotiaista suomen- ja ruotsinkielisistä vuonna 2007 noin 20 prosenttia ja vieraskielisistä 20–24-vuotiaista noin 60 prosenttia. Perusasteen suorittavat käytännössä kaikki nuoret, mutta toisen asteen koulutuksesta ulkopuolella jääminen muodostuu erottavaksi ja syrjäytymistä synnyttäväksi tilanteeksi. Vuonna 2007 perusasteen päättäneistä 65 200 oppilaasta jatkoi lukiokoulutukseen 51 prosenttia ja ammatilliseen koulutukseen 41 prosenttia sekä 2 prosenttia perusopetuksen lisäopetukseen. Opintojaan ei jatkanut 6 prosenttia eli noin 4 000 nuorta. Luku on liian suuri. Samaan aikaan toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen on yleistä. Tuoreimpien oppilaitostilastojen mukaan lukuvuonna 2005–2006 ammatillisen koulutuksen omassa koulutussektorissa keskeytti 10,5 prosenttia ja kokonaan tutkintoon johtavan koulutuksen 9,4 prosenttia opiskelijoista. Viime vuosina tehostetuista keskeyttämisistä ehkäisevistä toimenpiteistä huolimatta koulutuksen keskeyttämisistä ei ole saatu suuremmin vähentymään. **Neuvottelukunta pitää kiireellisenä kuntien lakisääteisen seurannan ja toimintatakuun säätämistä alle 25-vuotiaita koskien tavoitteena varmistaa kaikkien nuorten pitäminen koulutuksessa tai työelämässä. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen sekä toisen asteen suorittamisen vahvistamiseen tarvitaan voimakkaita ohjauksellisia toimenpiteitä ja rakenteellisia uudistuksia. Opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön välistä työnjakoa on parannettava vastaamaan tehokkaammin nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn.**

5. Osatyökykyiset mukaan työelämään

Suomessa osatyökykyisten työllistäminen on vähäistä verrattuna muihin Pohjoismaihin, joissa syyperusteinen työssäolon tukeminen on mahdollistanut muun muassa vammaisryhmien työllistymisen tuetun työllistymisen avulla. Tällöin valtio korvaa tuottavuuden alenemisesta johtuvan työmarkkinallisen haitan. **Neuvottelukunta esittää työ- ja elinkeinoministeriölle perustettavaksi työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella esitykset osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi.** Samalla tulisi tarkastella, miten muun muassa sosiaalisten valmiuksien rajoitteet on luettavissa osatyökykyisyyden käsitteeseen.

6. Vieraskieliset nuoret erityisryhmänä

Vieraskielisten (sisältää saamenkieliset) eli muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien nuorten asema työmarkkinoilla on heikko. Vieraskieliset nuoret tarvitsevat erityistä tukea koulutukseen ja työllistymiseen. Työttömien ja vailla ammatillista pätevyyttä olevien vieraskielisten nuorten saamiseksi työ- ja elinkeinotoimistojen palveluihin on vahvistettava etsivää nuorisotyötä. Opetusministeriön vuonna 2008 hankkeena rahoittaman etsivän työparikokeilun tavoittamista noin 2000 nuoresta 11 prosenttia oli vieraskielisiä. **Neuvottelukunta painottaa tarvetta vakiinnuttaa etsivän työparitoiminnan rahoitus ja huomioida vieraskielisten nuorten väestölaskennallinen osuus etsivän työparitoiminnan valtionavustuksen laskentaperusteena.**

7. Ylioppilastutkinnolle arvoa

Suomessa yliopisto- ja ammattikorkeakouluopinnot aloitetaan liian myöhään toisen asteen suorittamisen jälkeen eli noin 21-vuotiaana. Ylioppilastutkinto on otettava nykyistä paremmin huomioon yliopistojen opiskelijavalinnoissa. Tähän luo toimivan lähtökohdan niin sanottu ainereaaliuudistus. Yliopistojen valintakokeiden muuttaminen aineistopohjaisimmiksi ja valintakoemateriaalin rajatumpi mitoitus vastaamaan paremmin uusien ylioppilaiden tosiasiallista mahdollisuutta osallistua valintakokeisiin ovat myös tarpeellisia toimenpiteitä. **Neuvottelukunta esittää, että opetusministeriön ja yliopistojen välisissä sopimuksissa kaudelle 2010–2012 uusien ylioppilaiden osuuden kasvattaminen aloittavista opiskelijoista on nostettava keskeiseksi kehittämistoimeksi.** Yliopistojen keskinäistä koordinaatiota ja opetusministeriön ohjausta lisäämällä on varmistettava, että valintakokeisiin liittyvät uudistukset saatetaan nopeasti käytäntöön.

8. Tavoiteajassa valmistuminen rahoituskriteeriksi ja opitun tunnustaminen tehokkaaksi

Yliopistoille on luotava selkeitä kannusteita tehostaa opintojen ohjausta ja luoda joustavia opiskelukäytäntöjä. **Yliopistojen rahoituksessa tavoiteajassa opintonsa suorittavien opiskelijoiden osuus on nostettava selkeäksi rahoituskriteeriksi.** Lisäksi neuvottelukunnan arvion mukaan kaksiportaisen tutkintojärjestelmän toimeenpano ja aikaisempien yliopisto-opintojen tunnustaminen eivät toteudu riittävän tehokkaasti. **Neuvottelukunta pitää tärkeänä, että yliopistoissa aikaisemmin opitun tunnustamisen käytännöt yhtenäistetään.** Nykyisellään käytännöt ovat liian yliopistokohtaisia ja jopa saman yliopiston sisällä tiedekunnittain toisistaan poikkeavia. Aiemmin opitun tunnustamisen suositusluontoinen valtakunnallinen kehittäminen on riittämätöntä.

9. Harjoittelupaikkoja lisättävä

Ammatilliseen peruskoulutukseen liittyvät työssäoppimisjaksot ja korkea-asteen opintojen työharjoittelu muodostavat tarpeellista väylää opinnoista työelämään. Opiskelijan kokemus työelämästä auttaa opintojen suuntaamisessa ja konkretisoi työssä tarvittavaa osaamista sekä muita valmiuksia. Tämän johdosta valtion on lisättävä korkea-asteen opintoihin liittyviä työharjoittelupaikkoja. **Neuvottelukunta tervehtii ilolla valtiovarainministeri Kataisen vastausta neuvottelukunnan esitykseen, että valtion tuottavuusohjelman laskentaperusteena työharjoittelijat poistetaan henkilötyövuosien kokonaisuudesta. Tämä korjaus on tehtävä nopeasti. Opetusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä työmarkkinajärjestöjen kesken on perustettava työryhmä valmistelemaan toimenpiteitä ammatillisen peruskoulutuksen työssäoppimisjaksojen järjestämisen turvaamiseksi.**

10. Nuorten työllistymisen tukeminen

Alle 25-vuotiaiden työttömyys on noussut työ- ja elinkeinoministeriön huhtikuun työllisyyskatsauksen perusteella vuoden 2008 vastaavaan tasoon nähden noin 60 prosentilla. Yhteensä alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli noin 29 000 henkeä. **Neuvottelukunta esittää, että alkaneen taloudellisen taantuman olosuhteissa on välttämätöntä edistää nuorten vastavalmistuneiden työllistymistä ottamalla väliaikaisesti käyttöön työnantajalle myönnettävä palkkatuki vastavalmistuneen alle 29-vuotiaan työllistämiseen.** Tämän ohella niin sanottuun yhteishankintakoulutukseen on luotava nuorisotyöllisyyttä edistävä rakenne, jossa työ- ja elinkeinohallinto osallistuu yhteishankintakoulutukseen korotetulla rahoitusosuudella alle 25-vuotiaiden työvoimakoulutusta ja työllistymistä tukien.

Lisätietoja:

Puheenjohtaja, kansanedustaja Outi Mäkelä, 050 5122 877

Pääsihteeri Tuomas Kurttila, 0400 681 680

JAKELU

Pääministeri Vanhanen

Ministeri Katainen

Ministeri Virkkunen

Ministeri Wallin

Ministeri Cronberg

Ministeri Pekkarinen

Kansanedustaja Sinnemäki

Valtiosihteeri Volanen

Valtiosihteeri Sailas

Kansliapäällikkö Virtanen

Kansliapäällikkö Skog

Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma

SAK

STTK

AKAVA

EK

Tiedotusvälineet